

3.2 Zaškolování nových učitelů ve škole a mentorování

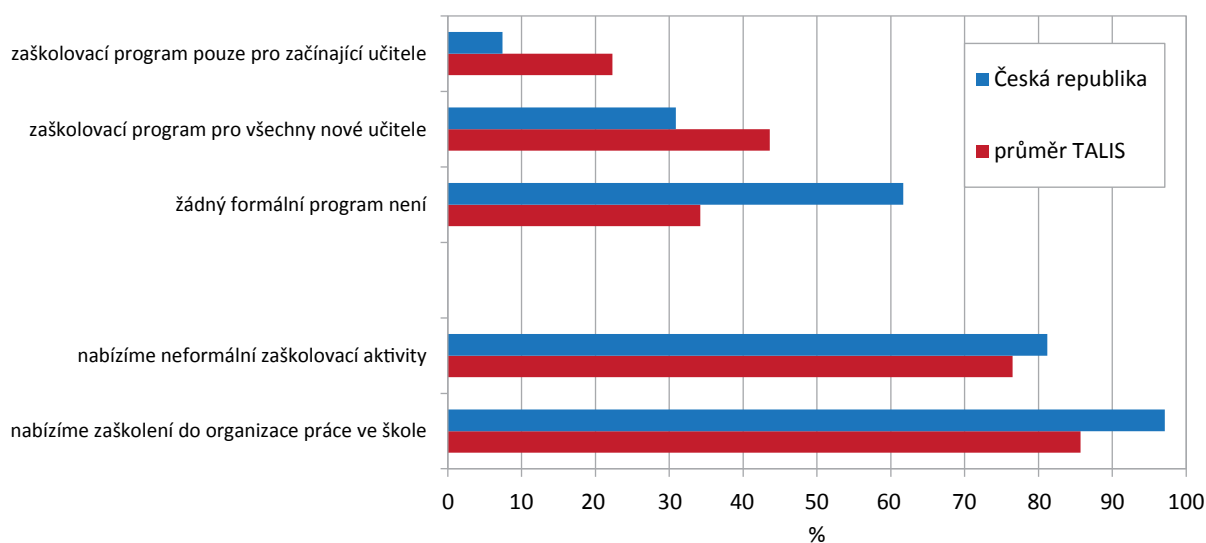
Přestože většina učitelů absolvuje studium na pedagogické fakultě, jehož součástí je i praxe ve výuce, je vhodné, aby byli na začátku své profesní dráhy zaškoleni přímo ve škole, ve které začínají vyučovat. Proces zaškolení umožní předejít mnoha problémům a napomáhá adaptaci učitele na specifickou situaci v příslušné škole. Důležitost zaškolování akcentují i materiály Evropské komise¹⁷ a jiných nadnárodních organizací. Tyto dokumenty navíc uvádějí, že zaškolování je zpravidla prvním krokem v profesním vzdělávání učitelů a ovlivňuje úspěšnost dalších kroků.

V šetření TALIS 2013 byly zjišťovány nejpoužívanější formy, tj. zaškolovací aktivity (strukturované programy pro zaškolení učitelů i méně strukturované aktivity) a mentorování (dohled zkušenějšího učitele).

Zaškolování učitelů ve školách v ČR (nabídka formálních programů i méně formálních aktivit a reálná účast)

Oslovení ředitelů škol v ČR měli uvést, zda se noví učitelé v této škole (tj. ti, co nově nastoupí do školy bez ohledu na to, zda již někdy vyučovali) mohou účastnit zaškolovacího programu, a pokud ano, je-li tento program určen pouze pro začínající učitele, kteří ještě neučili, anebo pro všechny nové učitele ve škole.¹⁸ Kromě toho byla sledována nabídka neformálních zaškolovacích aktivit, které nejsou součástí zaškolovacího programu, a poskytování všeobecného a/nebo interního úvodu do organizace práce ve škole.

Graf č. 7: Nabídka zaškolovacích programů ve školách v ČR (srovnání s mezinárodními výsledky) – podíl učitelů ze škol, kde je dle výpovědi ředitele k dispozici příslušná nabídka zaškolovacích aktivit

Z výpovědí ředitelů (viz graf č. 7) lze odvodit, že 62 % učitelů v ČR působí ve školách, v nichž učitelé nemají přístup k formálnímu zaškolovacímu programu. Pro 31 % učitelů je ve školách dostupný program zaškolení bez ohledu na to, zda jde o začínajícího učitele, který ještě neučil, nebo učitele s praxí, a pro 7 % učitelů je zaškolování dostupné, jen pokud se jedná o začínajícího učitele.

17 „Efektivní zaškolování poskytuje systematickou osobní, sociální a profesní podporu v prvních letech působení ve škole, a tím může pomoci předejít „šoku z praxe“ u začínajících učitelů po skončení studia a snížit míru odcházení čerstvých absolventů ze školství. Zaškolovací aktivity mohou též zlepšit výkonnost učitelů i celých škol.“ (Evropská komise /2010/: Developing coherent and system-wide induction programmes for beginning teaching staff — a handbook for policymakers. SEC /2010/ 538 final, s. 13–16.)

18 „Zaškolovací program“ byl v dotazníku definován jako strukturovaný soubor činností ve škole zaměřených na seznámení nových učitelů se školou a povoláním učitele. Nepatří sem dosud studující studenti na praxi. Zaškolovací program může obsahovat společnou práci s dalšími novými učiteli, odborné vedení zkušenými učiteli atd. Jeho formální uspořádání může být stanoveno příslušnou školou nebo v součinnosti s dalšími školami či školskými orgány/externími subjekty.